

ІНДИВІДУАЛЬНА ТРАЄКТОРІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

У сучасних умовах значних соціально-економічних та інформаційно-комунікаційних змін у суспільстві, технологічних трансформацій модернізація вищої освіти зумовлює розроблення ефективних освітніх технологій, які здатні забезпечувати не лише продуктивне опанування студентами теоретичних положень навчальних дисциплін, а й вироблення стійких умінь самостійно здобувати знання в процесі індивідуального самовдосконалення.

Відображенням цих тенденцій в освіті, що передбачають зміну парадигми вищої освіти, є особистісно-орієнтований підхід у навчанні. Особистісно-орієнтований підхід ґрунтується на принципах гуманізму, який визнає цінність людини як особистості, його право на свободу, розвиток та прояв усіх здібностей. Відносно до цього особистісно-орієнтоване навчання як система передбачає наступні компоненти:

- специфічні цілі: активізація та розвиток особистісних функцій студента як індивіда;
- зміст: освітній стандарт органічно поєднується з особистісним досвідом студента;
- технології, що забезпечують затребуваність особистісних функцій та особистісного рівня саморегуляції студента як індивіда.

Технології особистісно-орієнтованого підходу мають специфічні освітні можливості, забезпечують засвоєння досвіду ціннісного світогляду, суб'єктивну позицію здобувача освіти в навчальному процесі, його особистісний розвиток. Особистісний підхід є подальшим розвитком та поглибленням індивідуального підходу та має свої суттєві особливості. За індивідуального підходу викладач розглядає студента тільки як здобувача освіти. Суть особистісно-орієнтованого підходу – відкрити та розвинути особистість кожного студенту:

- необхідно визначити та знати особистість студента у всьому різноманітті та єдності її властивостей;
- обирати цілі, зміст, методи, форми та засоби навчання з урахуванням особистісних особливостей студентів;
- поважати особистість, її права та свободу, виявляти гуманне ставлення до особи студенту;
- бачити в особистості певний соціально-психологічний тип та її неповторну індивідуальність.

Допомогти студентам розвивати самостійність та ініціативність, забезпечити максимальну реалізацію їх пізнавального та особистісного потенціалу в процесі навчання може індивідуальна освітня траєкторія. Під «індивідуальною освітньою траєкторією» розуміється персональний шлях досягнення поставленої освітньої мети (або навчального завдання) студентом, відповідний його здібностям, мотивам, інтересам і потребам [1, с.63].

Вибір індивідуальної освітньої траєкторії в період навчання спрямований на:

- постановку адекватних освітніх цілей і відповідних завдань;
- розвиток студентом умінь самостійної навчальної діяльності;
- вибір методів, форм, засобів і змісту навчання;
- самооцінку особистісних навчальних досягнень;
- ініціативу і відповідальності за прийняття рішень і вирішення завдань [2, с.254].

Вибір індивідуальної траєкторії навчання в процесі навчання - це спільна діяльність студентів і викладача з окремо визначеними функціями кожного з суб'єктів освітньої діяльності [3, с.211]. Впровадження індивідуальної освітньої траєкторії в освітній процес як форми реалізації особистісно-орієнтованого підходу передбачає наступні складові:

1. Освіта кожного студента відбувається на основі та з урахуванням його особистих навчальних цілей. Самовизначення студента стосовно конкретного навчального курсу дозволяє йому поставити для себе конкретні цілі та завдання, на основі яких він здійснюватиме свою індивідуальну освітню траєкторію: брати участь у виборі форм та методів навчання, у визначенні змісту та темпу занять. Студент визначає цікаві для себе проблеми, обговорює їх, погоджує індивідуальну програму занять із загальною освітньою програмою.

2. Студент має можливість вибору основних компонентів своєї освіти. Реалізація потенціалу освітньої програми можлива лише за умов свободи вибору елементів освітньої діяльності. Необхідно дати студенту можливість вибору способів досягнення цілей, тем індивідуальної, самостійної роботи, форм її виконання, заохочувати власний погляд на проблему, стимулювати його аргументовані висновки та самооцінки.

3. Для конструювання цілісної освітньої системи, що включає метапредметний зміст, потрібні особливі навчальні дисципліни або окремі метапредметні теми, які охоплюють певний зв'язок фундаментальних освітніх об'єктів. Це дозволяє студенту та викладачеві реалізувати свій освітній потенціал, оскільки забезпечує можливість суб'єктивного різноспрямованого підходу до вивчення єдиних фундаментальних об'єктів, відкриває студентам вихід у суміжні теми інших навчальних курсів.

4. Головним орієнтиром навчання є особистий освітній розвиток студента, що складається з його внутрішніх та зовнішніх освітніх продуктів навчальної діяльності. У процесі інтеріоризації змісту дисциплін у студентів розвиваються навички та здібності, які властиві спеціалістам відповідної науки або галузі діяльності.

5. Об'єкти пізнання та застосовувані студентами методи пізнання повинні відповідати реальним практичним об'єктам та методам, які є у галузі дослідження. У традиційній освітній практиці часто переважає не дослідження реальних об'єктів, а вивчення інформації про них. Тобто у межах окремих дисциплін вивчається тільки програмний матеріал, але не організується практична участь та діяльність студентів. Пріоритет повинен віддаватися не настільки вивченню готових знань з дисципліни, скільки практичним заняттям самим предметом, його проблемами; не «проходження» навчального посібника, а дослідження реальних ситуацій. Традиційна діяльність «з вивчення знань» поступається місцем предметної діяльності «з добування знань».

Студент повинен знати, розуміти і освоювати загальний досвід конкретної сфери діяльності, відчувати своє місце в ньому, мати особистісний погляд на фундаментальні досягнення в кожній з областей науки. Знання фундаментальних загальних досягнень не може бути відчужено від особистісних знань та досвіду, але знайомство з ними відбувається після отримання студентами власних результатів в аналогічному напрямку, спираючись на свій досвід.

В результаті освітньої діяльності має продуктивний особистісний характер, а засвоєння загальноосвітніх стандартів відбувається через зіставлення зі своїми знаннями.

Список використаних джерел:

1. Каньковський І. Є. Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного професійної підготовки фахівця. Професійна освіта: проблеми та перспективи, 2013. Вип.4. С. 62-65.

2. Тарасевич Н. В. Самостійна робота студентів як важлива складова організації навчального процесу. Матеріали III Міжнародній науково-методичній конференції «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку», м. Одеса, 27-28 лютого 2020 р., Одеса, 2020. С.253-255.

3. Тарасевич Н. В. Особливості організації самостійної роботи студентів в умовах індивідуальної освітньої траєкторії навчання. Матеріали IV Міжнародна науково-методична конференція «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку». Одеса: ОНЕУ, 4-5 лютого 2021 р. С. 210-211.